

Behovsutredning 2024 – 2026

ÄLVSBYNS
KOMMUN

Innehåll

Bakgrund.....	4
Sammanfattning.....	4
Aktuella mål.....	6
Miljö- och byggnämndens verksamhetsmål 2024	6
Sveriges miljömål och folkhälsomål.....	7
Aktuell lagstiftning	7
Nationell strategi för miljöbalkstillsyn	7
Livsmedelstillsyn – en flerårig kontrollplan	8
Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027 Bottenvikens vattendistrikt.....	8
Förslag till nytt avloppsdirektiv	8
Revidering av luftkvalitetsdirektivet.....	9
Miljöskydd	9
Förorenade områden.....	9
Kemikalietillsyn.....	9
Miljöfarlig verksamhet.....	10
Vatten	10
Enskilda dricksvattenbrunnar	10
Små avlopp	11
Snö och dagvatten.....	11
Vattenskyddsområden	12
Avfall.....	12
Masshantering.....	12
Illegal avfallshantering.....	12
Bygg- och rivningsavfall	13
Fritidsbåtshamnar	13
Hälsoskydd	13
Buller.....	14
Luft.....	14
Kontrollstrategi och åtgärdsprogram	14
Inomhusmiljö	14
Fukt och mögel	15
Säker strålmiljö	15
Yrkesmässig hygienisk verksamhet	16
Naturtillsyn.....	16

Skyddade områden.....	17
Livsmedel, tobak och alkohol.....	17
Livsmedel.....	17
Tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter, folköl samt receptfria läkemedel	18
Alkohol.....	18
Samhällsbyggnadsprocessen kopplat till miljöbalken.....	19
Uppskattat behov för tillsyn och kontroll.....	19
Miljötillsyn.....	20
Hälsoskyddstillsyn inklusive strålskydd	22
Naturtillsyn	23
Ej tillsyn.....	23
Livsmedelskontroll	24
Alkoholhandläggning	24
Resursbehov 2024 - 2026	24
Hur har resursbehovet beräknats 2024–2026	25

Bakgrund

Miljö- och byggnämnden har uppdraget att bidra till en hållbar utveckling och värna om kommuninnevånarnas hälsa, både idag och för kommande generationer. Tillsyn är ett av samhällets viktigaste redskap för att nå en hållbar utveckling och det är Miljö- och byggnämnden som är kommunal myndighet ytterst ansvarig för detta arbete.

Miljö- och byggnämnden ansvarar för tillsyn inom miljöskydd, hälsoskydd, vatten och avlopp, livsmedelskontroll, smittskydd, tobak, alkohol, folköl och receptfria läkemedel samt flyttning av fordon. Byggnadsinspektör arbetar med strandskydd och miljöstrateg som arbetar med naturtillsyn motsvarande 0,5 ÅA. Vi arbetar förebyggande med information, dialog, råd och anvisningar samt miljöövervakning.

Miljö- och byggnämndens uppdrag syftar till att

- främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö,
- människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,
- värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,
- den biologiska mångfalden bevaras,
- mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas,
- återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås,
- alla ska ha tillgång till rent dricksvatten och säkra livsmedel,
- göra det enkelt för verksamhetsutövare att ta sitt ansvar inom miljö och hälsa, och
- nationella miljömålen och Agenda 2030 uppnås.

Miljö- och byggnämnden ska som operativ tillsynsmyndighet enligt miljötillsynsförordningen (2011:13) upprätta en treårig behovsutredning för nämndens ansvarsområden enligt miljöbalken (1998:808). Av planen ska det framgå hur myndigheten har tagit hänsyn till den nationella tillsynsstrategin som avses i 3 kap. 19 §.

Livsmedelslagen ställer sedan januari 2017 liknande krav om att ansvarig nämnd ska redovisa hur mycket resurser som behövs för kontrollen.

För att få en samlad bild över miljöavdelningens resursbehov har nämnden valt att göra en treårig behovsutredning även för områdena tobak, folköl, receptfria läkemedel, tillsyn enligt alkohollagen samt lag om flyttning av fordon i vissa fall.

Sammanfattning

Antal ordinarie tjänster inom verksamhetsområdet miljö och livsmedel är 3 årsarbetskrafter. Älvsbyns kommun har även avtal med Luleå för VA-rådgivning som motsvarar 0,05 ÅA. Byggnadsinspektör ansvarar för tillsyn av strandskydd och 0,5 ÅA miljöstrateg för övrig naturtillsyn. I dagsläget utförs strandskyddstillsyn endast reaktivt. Kvalificerad handläggare handlägger köldmedierapporter motsvarande 0,02 ÅA.

Omklassningen av livsmedel och en genomgång av tillsynsbehovet har gjort att den operativa tillsynsmyndigheten nu bedömer att kontrollbehovet är betydligt lägre än tidigare. Behovsutredningen har kompletterats med tillsynsbehovet för tobak, folköl och läkemedel.

Behovsutredningen visar på att bemanningen behöver utökas med ytterligare cirka en årsarbetskraft inom avdelningen för att klara utmaningarna under de kommande tio åren. Med utökad ram skulle tillsynsmyndigheten kunna öka tillsynstakten med inventering av enskilda avlopp och börja arbeta med inventering och tillsyn av förorenade områden:

1. Tillsynsmyndighetens inventering och tillsyn av enskilda avlopp skulle kunna utökas från dagens årstakt på ungefär 2% av de enskilda avloppen i kommunen till 10%, vilket är den omfattning som Havs- och vattenmyndigheten rekommenderat tillsynsmyndigheterna. Senare skulle tillsynsmyndigheten kunna börja arbete proaktivt med förorenade områden, istället för reaktivt som idag, för att uppnå det nationella målet till 2050 om att alla förorenade områden med stor eller mycket stor risk för människors hälsa eller miljön vara åtgärdade. 1 ÅA avgiftsfinansierad tillsyn.

I tabellen nedan redovisas en sammanfattning av resursbehovet 2024 i antal årsarbetskrafter (ÅA) för Miljö- och byggnämndens ansvarsområden. Nämnden har en tillsynsskuld till följd av den lagändring som gjort att efterhandsdebitering ska tillämpas istället för schablonavgifter. Tillsynsskulden bedöms inte medföra ett större tillsynsbehov men den medför ett inkomstbortfall för myndigheten.

2024 [1 ÅA = 1000 h]	Styrd tid	Händelsestyrd tillsyn	Behovsprioriterad tillsyn	Skattefinansierad tillsyn	Ej tillsyn	Resurser ÅA	Behov ÅA	Diff bef. ÅA
Livsmedel, tobak, folköl, läkemedel	261	256	15	51	0	1,00	0,58	0,42
Miljö- och hälsoskydd	389	669	1694	550	360	2,07	3,66	-1,59
Naturtillsyn	0	105	500	590	0	0,61	1,20	-0,59
TOTALT	650	1030	2209	1191	360	3,7	5,4	-1,8

2025 [1 AA = 1000 h]	Styrd tid	Händelsestyrd tillsyn	Behovsprioriterad tillsyn	Skattefinansierad tillsyn	Ej tillsyn	Resurser AA	Behov AA	Diff bef. AA
Livsmedel, tobak, folköl, läkemedel	377	81	15	123	0	1,00	0,60	0,40
Miljö- och hälsoskydd	520	669	1595	480	133	2,07	3,40	-1,33
Naturtillsyn	0	105	500	590	0	0,61	1,20	-0,59
TOTALT	897	855	2110	1193	133	3,7	5,2	-1,5

2026 [1 AA = 1000 h]	Styrd tid	Händelsestyrd tillsyn	Behovsprioriterad tillsyn	Skattefinansierad tillsyn	Ej tillsyn	Resurser AA	Behov AA	Diff bef. AA
Livsmedel, tobak, folköl, läkemedel	364	81	15	75	0	1,00	0,53	0,47
Miljö- och hälsoskydd	403	669	1521	480	213	2,07	3,29	-1,22
Naturtillsyn	0	105	500	590	0	0,61	1,20	-0,59
TOTALT	766	855	2036	1145	213	3,7	5,0	-1,3

Aktuella mål

Miljö- och byggnämndens uppdrag syftar till målen i Agenda 2030, miljömålen och folkhälsomålen.

Miljö- och byggnämndens verksamhetsmål 2024

- Implementera 10 e-tjänster till Minut Miljö

Sveriges miljömål och folkhälsomål

Miljö- och byggnämndens uppdrag syftar till Sveriges miljömål [Sveriges miljömål \(sverigemiljomal.se\)](https://sverigemiljomal.se) och folkhälsomål [Nationella folkhälsomål och målområden — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\) med preciseringar](https://folkhalsomyndigheten.se).

Nämndens behovsutredning utgör ett underlag till prioriteringar av tillsyn och åtgärder de kommande tre åren.

Aktuell lagstiftning

Inom den kommande treårsperioden behöver Miljö- och byggnämnden ha i beaktan att nya tillsynsområden eller ändrade krav som kan påverka resursbehovet. Här uppmärksammar vi främst förslag på nya villkor för avlopp, vatten och luft förutom de prioriterade tillsynsområden inom den nationella strategin för miljöbalktillsyn.

Nationell strategi för miljöbalktillsyn

Den nationella strategin för miljöbalktillsyn är ett gemensamt verktyg för att uppnå en effektiv och likvärdig tillsyn för Sverige. Tillsynen är ett viktigt styrmedel för att säkerställa syftet med miljöbalken och därmed främja en hållbar utveckling utifrån miljömålen. Strategin avser perioden 2022 - 2025 och innehåller följande tillsynsområden med tillhörande fokusområden:

- *Avfall*
 - masshantering
 - illegal avfallshantering
 - återvinning av avfall så att det upphör att vara avfall
- *Förorenade områden*
 - tillsyn prioriterade förorenade områden (riskklass 1 och 2)
 - anmälan om avhjälpandeåtgärd
- *Hälsoskydd*
 - inomhusmiljö i bostäder
 - likvärdig tillsyn yrkesmässig hygienisk verksamhet
 - bassängbad
 - inomhusmiljö och egenkontroll förskola/skola (fokus på städning)
- *Kemikalietillsyn*
 - Reach – tillsyn i butiksledet
 - CLP – tillsyn i butiksledet
 - Biocider – tillsyn i butiksledet
- *Miljöfarlig verksamhet*
 - fordonsvättar och fordonsverkstäder
 - uppdaterade miljöbalkstillstånd
 - kvalitetssäkrad kontroll - utsläpp till vatten
 - dagvatten
 - energihushållning
 - små avlopp
 - växtnäringssläckage från jordbruk och hästgårdar
- *Naturtillsyn*
 - invasiva främmande arter
 - påverkan på naturvärden i jordbrukslandskapet
 - påverkan på naturvärden i grunda havsvikar
- *Vattenverksamhet (Länsstyrelsen)*
 - vattenuttag
 - vattenanläggningar som utgör vandringshinder
 - dammar i dammsäkerhetsklass med otillfredsställande dammsäkerhet.

Inom respektive tillsynsområde tar centrala och regionala myndigheter fram vägledningar och de kommunala tillsynsmyndigheterna genomför tillsynsinsatser. Vissa tillsynsinsatser kan kombineras med den ordinarie tillsynen.

Livsmedelstillsyn – en flerårig kontrollplan

Alla medlemsstater i EU ska ha en flerårig nationell kontrollplan. All offentlig kontroll i livsmedelkedjan som genomförs i landet ska utgå från den nationella kontrollplanen. Se artikel 109 i förordning (EU) 2017/625.

Behovsutredningen för livsmedel för livsmedel bygger på nuvarande klassificeringar, under 2024 kommer klassificeringarna dock att ändras, vilket kommer att medföra ett ändrat behov.

I Sverige har den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan tagits fram gemensamt av myndigheterna Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen (KEMI), Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA), länsstyrelserna, kommunerna genom Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Tullverket, Forsvarsinspektören för hälsa och miljö, Swedac och Nationellt centrum för djurvälstånd vid Statens Lantbruksuniversitet (SCAW). Den nationella kontrollplanen har fyra fokusområden:

- *Säkert dricksvatten*
 - För att få säkert dricksvatten måste de negativa hälsoeffekterna orsakade av kemiska och mikrobiologiska ämnen i dricksvatten minska.
- *Mikrobiologiska risker*
 - Minska antalet livsmedelsburna sjukdomar med fokus på campylobakter, listeria, ehec/vtec och norovirus.
- *Kemiska risker*
 - Minska hälsoeffekterna till följd av miljöföroreningar (fokus dioxiner och PCBer), tungmetaller och mykotoxiner i livsmedelskedjan.
- *Information i livsmedelskedjan*
 - Information om livsmedel och om livsmedelsproducerande djur och växter kan säkerställas genom hela livsmedelskedjan.

Åtgärdsprogram för vatten 2022–2027 Bottenvikens vattendistrikt

I åtgärdsprogrammet finns en del områden som ska prioriteras särskilt. Bland annat:

- Vi ska samverka med angränsande kommuner där avrinningsområden är gemensamma
- Prioritera tillsyn av miljöfarliga verksamheter enligt miljöbalkens 9 kap, förorenade områden enligt 10 kap MB, jordbruk och annan verksamhet enligt MB 12 kap. Detta innebär att kommunen ska: I sin tillsynsplanering, prioritera tillsyn av verksamheter som bidrar till att miljö kvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs eller riskerar att inte följas.
- Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt anordna skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter.
- Kommunerna ska verka för att minska utsläppen av dioxiner och dioxinlika föreningar från småskalig förbränning.

Förslag till nytt avloppsdirektiv

Direktivet om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (nedan kallat avloppsdirektivet) är ett av de viktigaste politiska instrumenten inom EU:s regelverk på vattenområdet för att skydda miljön och människors hälsa. Det nu gällande direktivet från 1991 är ett genomförandedirektiv under ramdirektivet för vatten. Framsteg i genomförandet under nästan 30 år har spelat en betydande roll för att förbättra vattenkvaliteten i EU:s floder, sjöar och hav. Direktivet reglerar kvalitetskrav på avloppsvatten från tätorter med mer än 2000 pe (motsvarande ungefär personer).

EU-kommissionen har beslutat att öppna avloppsdirektivet för revision. Förslaget innehåller nya åtgärder som syftar till att adressera kvarvarande föroreningsbelastningar i form av utsläpp från mindre tätorter, icke fungerande individuella avloppslösningar inom tätorter, utsläpp orsakade av nederbörd via bräddningar eller utsläpp av orenat dagvatten samt utsläpp av mikro-föroreningar.

I Sverige är bestämmelserna införda genom miljöbalken, vattentjänstlagen (LAV) och föreskrifter från Naturvårdsverket. Det nya förslaget kommer att innebära att Älvsbyns kommun och Miljö- och byggnämnden behöver förändra sitt arbete med VA-planering och tillsyn av både stora och små avlopp. Förslaget är ute på remiss under 2024.

Revidering av luftkvalitetsdirektivet

EU har två direktiv som innehåller bestämmelser om luftkvaliteten inom EU. Dessa ska revideras och kommissionen har tagit fram förslag till reviderat luftkvalitetsdirektiv för EU. Förslaget innehåller bland annat följande:

- Skärpta luftkvalitetsnormer till 2030 som ligger närmare WHO:s riktvärden och ger ett ökat skydd för människors hälsa.

Miljöskydd

Förorenade områden

Miljömål: Giftfri miljö

Förorenade områden ingår som ett tillsynsområde i den nationella strategin för miljöbalkstillsyn. Inom Älvsbyns kommun finns 165 potentiellt eller konstaterat förorenade områden i länsstyrelsens databas (EBH-stödet), varav 9 av objekten har åtgärdats. I EBH-stödet finns objekt som är identifierade och branschklassade (översiktligt riskbedömd utifrån bransch), objekt som är inventerade och riskklassade enligt MIFO-metodiken, objekt där miljötekniska markundersökningar har utförts samt objekt som är helt eller delvis åtgärdade.

För att klara det nationella målet till 2050 om att alla förorenade områden med stor eller mycket stor risk för människors hälsa eller miljön ska vara åtgärdade behöver den operativa tillsynsmyndigheten mer resurser.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Utredda ansvar för prioriterade förorenade områden (nationella strategin).
- Initiera undersökning eller åtgärd vid prioriterade förorenade områden (nationella strategin).

Kemikalietillsyn

Miljömål: Giftfri miljö

Tillsyn enligt CLP-förordningen handlar om kontroll av märkning och förpackning av kemiska produkter som säljs direkt till konsumenter, vilket kan ge en direkt riskminskningseffekt. Här kan också tillsyn av försäljning av kemiska produkter via internet (e-handel) inkluderas. CLP-tillsyn ingår i det som kommunerna ska rapportera årligen till EU.

Tillsyn enligt Reach-förordningen omfattar tillsyn av särskilt farliga kemiska ämnen. Tillsyn av kemiska produkter i butiksledet är viktig eftersom konsumtionen av dessa, såväl privat som yrkesmässig, är kopplad till en global och diffus spridning av farliga kemiska ämnen. Reach-tillsyn ingår i det som kommunerna ska rapportera till EU.

Tillsyn enligt biocidförordningen handlar om tillsyn av produktgodkännande, märkning och faroinformation för biocidprodukter samt av märkningsregler för biocidbehandlade varor. Biocidprodukter innefattar till exempel desinfektionsmedel. Även här kan man tänka sig att inkludera tillsyn av e-handel.

Kemikalietillsyn har under lång tid bara utförts vid ordinarie tillsyn, och kemikalietillsynen i butiksledet har nedprioriterats. Behovet av tillsyn bedöms därför vara stort. Eftersom kemikalielagstiftningen är omfattande och svår är det lämpligt att medverka i nationella tillsynsprojekt som anordnas för att få stöd och hjälp i arbetet.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Utföra tillsynsprojekt i butiksledet, om möjligt inom ramen för nationella tillsynskampanjer.

Miljöfarlig verksamhet

Miljömål: Frisk luft; Gifrfri miljö; Grundvatten av god kvalitet; God bebyggd miljö m.fl.

I tillsynsmyndighetens register finns ca 80–90 miljöfarliga verksamheter, exklusive enskilda avlopp. Det omfattar tillståndspliktiga och anmälningspliktiga verksamheter samt små verksamheter som inte är anmälningspliktiga. Tillsynsmyndigheten har under perioden 2021–2023 haft som mål att alla verksamheter skulle ha tillsynsintervall från 1–3 år. Tidigare utförde kommunen tillsyn med tillsynsintervallen från 1–4 år.

Tillsynsmyndigheten bedömer att tillsynsintervall från 1–3 år är lämpligt för stora delar av den styrda tillsynen och tillsynsintervall från 3–5 år för stora delar av den behovsprioriterade tillsynen. Behovet av tillsyn är främst inom ramen för den behovsstyrda tillsynen (79 %), medan en mindre del av tillsynen bedöms finnas inom den styrda tillsynen (21 %).

Inom den nationella strategin finns ett antal fokusområden som tillsynsmyndigheten ska arbeta med under gällande period.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Översyn av miljöbalkstillstånd under 2023 kan leda till fler tillståndsprövningar som kräver samrådsinsatser under 2024 och framåt.
- Nationell tillsynskampanj avseende fordonsverkstäder och fordonstvättar planeras pågå under första halvåret 2024.
- Tillsyn av jordbruk och hästgårdar med fokus på växtnäringsläckage under 2024.

Vatten

Miljömål: Grundvatten av god kvalitet

Kommunerna ska säkerställa ett långsiktigt skydd för den nuvarande och framtida dricksvattenförsörjningen. Kommunerna behöver särskilt anordna erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter. Exempelvis i form av vattenskyddsområde, för vattentäkter som försörjer fler än 50 personer eller där vattentäktens uttag är mer än 10 kubikmeter per dygn. Kommunerna ska också bedriva systematisk och regelbunden tillsyn över vattenskyddsområden.

Enskilda dricksvattenbrunnar

Den som har egen brunn för privat bruk som inte uppfyller kraven ovan ansvarar själv för att vattnet har god kvalitet och är säkert att dricka. Kvaliteten på dricksvatten från enskilda brunnar varierar. Ingen sammanställning över vattenkvaliteten i enskilda dricksvatten har gjorts i Älvsbyns kommun. Det finns bland annat fluor och arsenik som varierar naturligt i berggrunden, samt risk för radon från jordlager och berggrund som kan påverka dricksvattnet.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun höjd för:

- Tillsyn av verksamheter samt handläggning av tillståndsärenden enligt skyddsföreskrifter för vattenskyddsområden. Befintliga anläggningar och verksamheter ska uppfylla kraven enligt föreskriften senast inom 2 år, alltså senast den 1 november 2024.
- Information och rådgivning om dricksvatten.

Små avlopp

Miljömål: Ingen övergödning; Levande sjöar och vattendrag; Hav i balans samt levande kust och skärgård

I Älvsbyns kommun finns ca 1 000 små avlopp. Utsläpp av näringsämnen bidrar till övergödning och algblomning i sjöar och vattendrag. Utsläpp av orenat avloppsvatten kan även påverka människors hälsa om det skulle förorena dricksvatten eller en badplats. Under 2022 inventerade tillsynsmyndigheten 44 små avlopp i kommunen, vilket motsvarar ungefär 4.4% av de små avloppen i kommunen. Enligt miljö- och byggnämndens tillsynsplan 2021–2023 ska inventering av små avlopp utföras vartannat år, med tillsyn av ungefär 1-2% av avloppen per år. Den nationella vägledningen på området lyfter behovet av återkommande tillsynsinsatser. Tillsynsbehovet kommer alltså inte att minska över tid.

Havs- och vattenmyndigheten har under 2022 tagit fram en metod för riskklassning av små avlopp, och förslag på tillsynsintervall beroende på riskklassning. Riskklassningsmodellen utgår från 6 parametrar: Hälsoskydd, miljöskydd, belastning, dimensionering, tekniska förutsättningar och skötselbehov. Utöver riskklassningen ska sedan lokala justeringar göras utifrån lokala förhållanden, som avstånd till vattenrelaterade Natura 2000-områden. Tillsynsintervallet för godkända avloppsanläggningar i Älvsbyns kommun är generellt sett antingen 6–10 år eller 11–20 år, beroende på typ av anläggning, placering osv. Tillsynsmyndigheten har inte gjort en detaljerad riskbedömning av alla små avlopp i Älvsbyns kommun.

Älvsbyns kommun har ansvar att bedriva tillsyn för att hitta de avlopp som har brister och ställa krav på åtgärder. I grunden handlar detta om att säkerställa att vi har bra dricksvatten, levande sjöar, rent vatten att bada i en varm sommardag samt friska vattendrag och kustvatten för fiske och rekreation.

Vi kan konstatera att det finns ett stort behov av tillsyn och åtgärder för att minska näringsläckage och risk för smittspridning till dricksvattenbrunnar.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Tillsyn av små avlopp inom områden där störst risk för övergödning och/eller smittspridning föreligger.
- Riskklassificering enligt Havs- och vattenmyndighetens modell

Snö och dagvatten

Miljömål: Levande sjöar och vattendrag; Hav i balans samt levande kust och skärgård

Älvsbyns kommun har antagit en snö- och dagvattenstrategi 2021-02-15 §20. Syftet med upprättande av strategin är att den ska utgöra underlag för kommunens samhällsplanering och underlag för planering av kommunens hantering av snö och dagvatten.

Naturvårdsverket informerar på sin webbplats om vad som gäller för uppläggning av snö: ”Uppläggning av snö är att betrakta som miljöfarlig verksamhet (i enlighet med 9 kap. 1 § miljöbalken) och faller oftast under den kommunala nämndens tillsynsansvar, enligt 26 kap. miljöbalken. Om det behövs, till exempel om snöuppläggning sker på olämpliga platser eller på ett olämpligt sätt eller om det rör sig om stora mängder snö, kan tillsynsmyndigheten agera genom att utfärda förelägganden om försiktighetsmått eller förbud. Detta är särskilt motiverat om snön innehåller föroreningar.

Tillsynsmyndigheten genomförde den 2 juni 2020 provtagning av Korsträskbäcken och Dalbäcken för att kontrollera påverkan från snö- och dagvatten utan anmärkning.

Vattenskyddsområden

Älvsbyns kommun beslutade om föreskrifter för Älvsbyns grundvattentäkt den 16 augusti 2021, föreskrifterna trädde i kraft den 7 april 2022. Vattentäkten behöver skyddas så att råvattnets kvalitet inte försämras. Skyddsområdet innefattar delar av Piteälven. Föreskrifterna reglerar bland annat lagring och hantering av petroleumprodukter och kemiska bekämpningsmedel.

I Älvsbyns kommun finns även vattenskyddsområden och skyddsföreskrifter för grundvattentäkter i Vidsel, Vistträsk, Tvärån och Tväråsel.

Avfall

Miljömål: Begränsad klimatpåverkan; Giftfri miljö; Skyddande ozonskikt; God bebyggd miljö

Älvsbyns kommun arbetar med att ta fram en ny renhållningsordning med avfallsplan och föreskrifter som ska gälla under åttaårsperioden 2025–2032 och revideras efter fyra år. Avfallsföreskrifterna är ett verktyg för kommunen att styra hanteringen av avfall som kommunen ansvarar för och riktar sig främst till alla som ger upphov till kommunalt avfall eller annat avfall som ingår under kommunalt ansvar. Avfallsföreskrifterna ska fungera som ett komplement till gällande lagstiftning inom området och utgör därmed en rättslig grund i det dagliga arbetet och vid eventuella tvister, och är en viktig del för att avfallsplanens övergripande mål om att förebygga resursslöseri och dess delmål ska kunna nås.

Tillsynsmyndigheten ansvarar för att pröva och utöva tillsyn av verksamheter samt besluta om/pröva dispenser enligt Älvsbyns kommuns renhållningsföreskrifter och övrig lagstiftning.

Det har skett förändringar inom lagstiftningen på avfallsområdet under de senaste åren. I den nationella strategin för miljöbalktillsyn finns det projekt kopplat mot tillsynen av avfallshantering.

Masshantering

Miljömål: Begränsad klimatpåverkan; Giftfri miljö; God bebyggd miljö

Masshantering är ett av strategins fokusområden som syftar till en nationell samordning för hantering och provtagning av massor. Masshantering omfattar både hantering av massor som kan användas på den plats där de har uppstått eller som genereras i överskott. Massorna kan vara förorenade eller innebära ringa risk för påverkan på miljön. Hanteringen kan vara tillstånds- eller anmälningspliktig eller föranleda samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken.

Kretsloppsprincipen i 2 kap. 5 § miljöbalken innebär att verksamhetsutövare ska hushålla med resurser och minska mängden avfall som uppstår, bland annat genom återanvändning eller återvinning.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Handläggning av ärenden om masshantering som uppkommer i samband med åtgärder inom förorenade områden.
- Tillsynsaktivitet om mottagningskontroll av massor som hanteras inom olika typer av verksamheter, med syfte att kontrollera att de massor som hanteras (lagras, behandlas) inom verksamheten också stämmer överens med kraven enligt gällande beslut och tillstånd.

Illegal avfallshantering

Miljömål: Giftfri miljö; Skyddande ozonskikt; Levande sjöar och vattendrag

Illegal avfallshantering växer i samhället. Vid tillsyn på befintliga miljöfarliga verksamheter kan illegal avfallshantering upptäckas genom att spåra avfall genom att nyttja avfallsregistret, kontrollera kvitton eller motsvarande dokumentation. Dagens avfallshantering med fler möjligheter att tjäna pengar på avfallet har även dragit till sig aktörer inom den organiserade brottsligheten. Förutom negativ samhällspåverkan så innebär avfallsbrottsligheten en negativ miljöpåverkan. Bland annat genom att föroreningar sprids från illegala tippningar till mark, grund- och ytvatten. Föroreningar kan även spridas i luften genom avfallsförbränning.

I Älvsbyns kommun har det på senare år uppmärksammats att det förekommit viss illegal avfallshantering inom kommunen. Den tillsyn som utövats har varit av händelsestyrd karaktär.

Genom att kontrollera att transporter av farligt avfall sker enligt lagen, med stöd av Naturvårdsverkets avfallsregister och samverka med andra myndigheter, kan tillsynsmyndigheten förbättra förutsättningarna för en god avfallshantering.

Genom att utöva förebyggande tillsyn vid verksamheter där schaktmassor och rivningsavfall uppkommer, kan tillsynsmyndigheten minska risken för att orena massor används vid anläggningsändamål.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Kontrollera tillstånd och villkor för transporter i syfte att uppmärksamma och motverka illegal avfallshantering.
- Prioritera förebyggande tillsyn vid verksamheter där det uppkommer både schaktmassor och rivningsavfall

Bygg- och rivningsavfall

Miljömål: Begränsad klimatpåverkan; Giftfri miljö; Skyddande ozonskikt

Bygg- och rivningsavfall ska sorteras i minst sex fraktioner i enlighet med avfallsförordningen (2020:614). Älvsbyns kommun ska bevaka pågående bygg- och rivningsarbeten för att tillse att avfallsreglerna efterlevs i praktiken. Många äldre byggnader innehåller farliga ämnen som kräver särskilt omhändertagande, exempelvis asbest. Isolermaterial och vissa fogskum innehåller CFC:er som vid felaktig avfallshantering skadar ozonskiktet.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Tillsynsaktivitet av bygg- och rivningsavfall för att säkerställa att avfallsfraktioner sorteras så att miljöfarliga ämnen omhändertas på rätt sätt. Tillsynen främjar även att få till ett ökat omhändertagande och destruktion av kvarvarande CFC i isoleringsmaterial. Samråd mellan miljöinspektör och byggnadsinspektör vid upprättande av beslut om rivningslov samt vid beslut om slutbesked, kan förbättra förutsättningarna för att det farliga avfallet omhändertas på ett korrekt sätt.

Fritidsbåtshamnar

Miljömål: Hav i balans; Giftfri miljö

Tillsynsansvar för fritidsbåtshamnars avfallshanteringsplaner och mottagningsanordningar övergår till kommunal nämnd från och med den 1 maj 2023. Det bedöms för närvarande inte finnas några fritidsbåtshamnar i kommunen som omfattas av lagstiftningen.

Hälsoskydd

Den miljörelaterade hälsan är en viktig del i arbetet för en jämlik hälsa och i likhet med vad som gäller för andra riskfaktorer så varierar exponeringen, och därmed också hälsan, med människors levnadsförhållanden, livsvillkor och socioekonomiska tillhörighet.

Hälsoeffekter av miljöfaktorer, både positiva och negativa, beror på exponeringens omfattning och inneboende egenskaper, liksom på människors individuella känslighet och kapacitet att hantera förändring.

Barn är ofta känsligare än vuxna för påverkan av den omgivande miljön. Det beror på att organ och organsystem utvecklas genom hela fosterstadiet och barndomen, vilket gör dem särskilt mottagliga för störningar. Risken för flera vanliga folksjukdomar och besvär, så som astma och allergi, fetma och benskörhet kan påverkas av fysiska och kemiska faktorer i den miljö som barnen växer upp i. Exponering

för till exempel kemiska ämnen tidigt i livet kan ge bestående effekter som ibland visar sig först i vuxen ålder.

Barn riskerar också att utsättas för högre exponering för olika miljöfaktorer än vuxna eftersom de äter, dricker och andas mer i förhållande till sin kroppsstorlek. Dessutom har barn andra sätt att bete sig och interagera med omgivningen, vilket också kan innebära en högre exponering för vissa miljöfaktorer. Barn tillbringar även en stor del av sin tid inomhus och i miljöer som kan medföra vissa specifika exponeringar, till exempel i skolan eller idrottsanläggningar.

Barn har svårt att själva påverka vilka miljöer de vistas i, och de påverkas i hög grad av familjens levnadsvanor och livsvillkor. Barn som växer upp under sämre socioekonomiska förhållanden utsätts ofta i högre grad för olika riskfaktorer i bostaden och närmiljön. Socioekonomiska faktorer kan även vara avgörande för om familjen har möjlighet att välja bort miljöer som innebär hälsorisker och hantera ohälsa som är kopplad till miljöfaktorer. I det förebyggande arbetet med barns miljörelaterade hälsa behöver alla dessa faktorer beaktas – *fysiologi, beteende och valmöjligheter* – för att skapa miljöer som inte har negativ inverkan på barns hälsa, och som samtidigt främjar den.

Buller

Miljömål: God bebyggd miljö. Folkhälsomål: Boende och närmiljö.

Trafik, ventilation, grannar och restauranger är de vanligaste källorna för vad som kallas samhällsbuller. Utöver att människor upplever sig störda, har buller negativ påverkan på hälsan. Buller kan kopplas till hälsoproblem som till exempel stressreaktioner, ökat blodtryck, försämrad inlärnings- och prestationsförmåga, hjärt- och kärlsjukdomar, ämnesomsättningsproblem, med mera.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Händelsestyrd initierad av grannar som upplever sig störda av buller.

Luft

Miljömål: Frisk luft, Bara naturlig försurning

En mängd olika aktiviteter i samhället bidrar till att luftföroreningar uppstår. De uppkommer bland annat vid förbränning, i processutsläpp vid industrier eller vid damning från bergshantering. Trafiken orsakar utsläpp av gaser och partiklar från förbränning i motorer samt partiklar från förslitning av bromsar, hjul och vägbanan.

Kontrollstrategi och åtgärdsprogram

Varje kommun är skyldig att kontrollera att miljökvalitetsnormerna (MKN) för utomhusluft uppfylls inom kommunen enligt 26 § i luftkvalitetsförordningen (2010:477). Resultaten från mätningar och beräkningar används som underlag för planering av framtida mätinsatser och modellberäkningar som krävs för att miljökvalitetsnormerna ska uppfyllas.

Hur kontroll ska utföras preciseras i luftkvalitetsförordningen och avgörs utifrån kunskap om rådande luftkvalitet, d.v.s. tidigare mätresultat, i förhållande till miljökvalitetsnormer och utvärderingströsklar för respektive luftförorening. Utvärderingströsklarna består av en övre utvärderingströskel (ÖUT) och en nedre utvärderingströskel (NUT), så kallade tröskelvärden i halter, som avgör hur kommunens kontroll av luftkvaliteten ska gå till. Kontrollen i Älvsbyns kommun får ske genom beräkning eller skattning.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Älvsbyns kommun ska utföra objektiv skattning av de parametrar som inte mäts utförs årligen och rapporteras till Naturvårdsverket enligt Naturvårdsverkets föreskrifter NFS (2019:9).

Inomhusmiljö

Miljömål: Giftfri miljö

Alla som hyr ett boende ska ha en god inomhusmiljö som inte riskerar hälsan, oavsett vilken form av boende det handlar om. I Älvsbyns kommun har generellt tillsyn av inomhusmiljö i bostäder utförts vid klagomål. Detta tillvägagångssätt fångar mest troligt inte upp många fastigheter i behov av åtgärder så som mögel, trångboddhet, ventilationsproblematik, fukt med mera.

Älvsbyns kommun har under många år bedrivit regelbunden årlig tillsyn av förskolor, skolor och gymnasium. Med de åtgärder som vidtagits under senare år bedöms nu tillsynsbehovet inte vara sådant att tillsynen behöver utföras årligen.

De som uppger att de minst en gång per vecka har symptom som de anser beror på inomhusmiljön i hemmet och/eller i skolan eller på hemmet, har minskat från cirka 20% 1999, till cirka 17% 2007 till cirka 14% 2015, enligt Miljöhälsorapport 2017.

Fukt och mögel

Miljömål: Giffri miljö

Bostäder med fukt och mögel påverkar en stor andel av befolkningen eftersom vistelsetiden inomhus är omfattande. Det kan leda till en ökad förekomst av astma och allergi och verka nedsättande på hälsa och produktivitet i arbetslivet. År 2015 var det i norra Sverige 19 procent som har eller har haft synlig fuktskada, synlig mögelväxt och/eller känt lukt av mögel i sin bostad. Andel var högre år 1999 för norra Sverige och för Sverige som helhet, om man jämför med de två senare undersökningsåren 2007 (13%) och 2015 (14%). Men det förklaras sannolikt av att man i enkäten 1999 hade en annan frågekonstruktion, snarare än att det var mer vanlig med fukt och mögel i bostaden 1999 än under senare år.

Älvsbyns kommun genomförde en inventering av flerbostadshus i kommunen. Under perioden 2021–2023 planerades förebyggande bostadstillsyn, men det fanns inte tillräckligt med resurser för att utföra tillsynen. Det bedöms fortsatt finnas ett behov av förebyggande bostadstillsyn för att förbättra inomhusmiljön i boenden.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Förebyggande bostadstillsyn för att förbättra inomhusmiljön

Säker strålmiljö

Miljömål: God bebyggd miljö, säker strålmiljö

Strålning kan vara till nytta, men den kan också vara skadlig. För att de skadliga effekterna av strålning på människa och miljö ska vara så små som möjligt ska all verksamhet med strålning vara berättigad. Det betyder att strålningen måste göra mer nytta än skada, och att stråldoserna ska begränsas så långt som det är möjligt och rimligt.

Hudcancer är den cancerform som ökar snabbast i Sverige. Solens UV-strålning är den främsta orsaken till hudcancer. Upprepade brännskador av solen, särskilt under barn- och ungdomsåren, ökar risken för malignt melanom. Det finns en fördröjning mellan exponering för UV-strålning och insjuknande i hudcancer vilket innebär att dagens insjuknande i hudcancer kan återspegla en exponering för UV-strålning som har inträffat tiotal år tidigare.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Uppföljning av fastighetsägarnas ansvar att mäta radon.

Yrkesmässig hygienisk verksamhet

Yrkesmässig hygienisk verksamhet kan innebära risk för olägenhet för människors hälsa. Till sådana verksamheter räknas bland annat massage, hårvård, fotvård, piercing och tatuering. Den som utövar verksamhet inom någon av dessa områden är skyldig att undanröja de risker som finns i verksamheten.

Det innebär alltid en hälsorisk att låta punktera hud eller slemhinnor eftersom dessa utgör kroppens eget skydd. En god hygien är därför avgörande för att undvika infektioner eller smittspridning. Det gäller för såväl lokal och utrustning som för den person som utför behandlingen. Det är också av stor betydelse att kunden följer de hygienråd som ges i samband med ingreppet. Exempel på hälsorisker är: smitta eller infektion, allergier och annan överkänslighet, hudskador och ärrbildning.

I den nationella strategin för miljöbalken finns ett fokusområde om likvärdig tillsyn av yrkesmässig hygienisk verksamhet, som syftar till att variation i bedömningen av verksamheter minskar, miljökontoren har en ökad kunskap om verksamheterna och kan göra tillförlitliga bedömningar.

Socialstyrelsen arbetar fram ett uppdaterat vägledningsmaterial för att bättre kunna möta dagens behov av tillsynsvägledning. Detta görs genom att det befintliga vägledningsmaterialet (handbok och allmänt råd) uppdateras. Socialstyrelsen följer upp detta med en seminarierie riktad till tillsynsmyndigheterna med syfte att informera om det uppdaterade vägledningsmaterialet.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Tillsynsmyndigheten kommer behöva ta del av det nya vägledningsmaterialet inför den operativa tillsynen

Naturtillsyn

Miljömål: Levande sjöar och vattendrag; Myllrande våtmarker; Ett rikt växt- och djurliv, God bebyggd miljö

Strandskydd ingår i Miljö- och byggnämndens ansvarsområde. I Älvsbyns kommun utförs handläggning av dispensärenden från strandskydd samt tillsynen av byggnadsinspektör.

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten, vilket framgår av 7 kap. 13 § miljöbalken. För att kunna medge dispens från strandskyddet enligt 7 kap. 18 c § miljöbalken krävs särskilda skäl och dispens får endast ges om det är förenligt med strandskyddets syften. Kommunen kan fatta beslut om att upphäva strandskyddet i en detaljplan om det finns särskilda skäl.

Arbetet omfattas av handläggning av ansökan om strandskyddsdispens i samband med byggnation eller övriga åtgärder. Strandskyddsdispenser som avser byggnation samordnas i bygglovsansökan. Plan och byggverksamheten besvarar även remisser från länsstyrelsen som avser vattenverksamhet samt tillsynsärenden som rör strandskydd.

I Älvsbyns kommun har strandskyddstillsyn hittills utförts endast när tillsynsmyndigheten uppmärksamats på eventuella överträdelser. Det utförs ingen planerad eller uppsökande tillsyn. Strandskydd gäller fastigheter belägna inom 100 m från vatten. Antalet fastigheter som berörs av strandskydd uppskattas vara ungefär samma som antalet enskilda avlopp i kommunen, därmed uppskattas det finnas ungefär 1000 fastigheter som berörs av strandskydd.

Kommunens miljö- och klimatstrategi besvarar istället för miljöinspektör vissa remissärenden och enkäter från statliga myndigheter som berör naturmiljön och ansvarar för tillsyn av invasiva främmande arter, påverkan på naturvärden i jordbrukslandskapet och skyddade områden.

Livsmiljöer och spridningsvägar för biologisk mångfald i jordbrukslandskapet har försvunnit och fortsätter försvinna i snabb takt över hela landet. Minskade populationer av arter, t ex. vilda pollinatörer, är en av samhällets stora utmaningar att hantera. Småbiotoper som stenmurar, diken och åkerholmar, är viktiga livsmiljöer och spridningsvägar för många arter i odlingslandskapet. Tillsyn över det generella biotopskyddet, reglerna i 12 kap. MB, fridlysningen och markavvattningsreglerna kan bidra till att minska förlusten av strukturer och miljöer viktiga för den gröna infrastrukturen.

I den nationella strategin för miljöbalkstillsyn ingår tillsynsområdet Naturtillsyn, med fokusområdena invasiva främmande arter och påverkan på naturvärden i jordbrukslandskapet.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Tillsyn av invasiva främmande arter
- Tillsyn av påverkan på naturvärden i jordbrukslandskapet

Skyddade områden

Miljömål: Levande sjöar och vattendrag; Myllrande våtmarker; Levande skogar; Ett rikt växt- och djurliv

Med skyddade områden menas olika typer av skyddade naturmiljöer, vattenskyddsområden och strandskyddade områden som ska säkerställa allmänhetens tillgång till strandområdet. Tillsynsansvar avseende skyddade områden framgår av 2 kap. 9 § miljötillsynsförordningen:

Den kommunala nämnden har ansvar för tillsynen i fråga om

- 1. naturreservat, kulturreservat, naturminnen och vattenskyddsområden som har beslutats av kommunen,*
- 2. biotopskyddsområden som har beslutats av kommunen,*
- 3. djur- och växtskyddsområden som kommunen har meddelat föreskrifter om enligt 7 kap. 12 § miljöbalken,*
- 4. strandskyddet, utom den tillsyn som omfattas av länsstyrelsens ansvar enligt 7 § 2, och*
- 5. områden och föremål som omfattas av ett interimistiskt beslut meddelat av kommunen enligt 7 kap. 24 § miljöbalken.*

Kommunen har inte beslutat om några skyddade områden som avses i miljötillsynsförordningen eller miljöbalken.

Livsmedel, tobak och alkohol

Livsmedel

Livsmedelslagstiftningen finns till för att skydda konsumenterna och säkerställa att man som konsument nås av rätt information. Den största delen av tillsynen på livsmedelsområdet är styrd.

Den nya riskklassningsmodellen som börjar gälla 2024 kommer påverka kontrolltiden. Just nu är det osäkert hur mycket men det sannolika är att styrd kontrolltid kommer minska. Det faktiska utfallet vet vi först vid utgången av 2023 när alla livsmedelsverksamheter har klassats om. Det är också osäkert hur minskad styrd tillsyn kommer påverka i övrigt, ett tänkbart scenario är att händelsestyrd tillsyn då istället kommer öka i form av klagomål och misstänkta matförgiftningar. Med färre planerade kontroller räknar man med fler uppföljande kontroller. Den nya riskklassningen kommer också betyda ökat administrativt arbete med mallar och rutiner under 2024.

Material som kommer i kontakt med livsmedel (Food Contact Materials) är ett nytt tillsynsområde. Livsmedelsverket håller under 2023 på att ta fram en vägledning för kommunernas tillsyn.

Från 2024 ställs krav på att livsmedelsverksamheter kan erbjuda sina kunder återanvändbara matlådor och muggar vid avhämtning av mat. Naturvårdsverkets förslag är att tillsynen utförs samtidigt som verksamhetens avfall kontrolleras.

Tillsynen av animaliska biprodukter har tidigare prioriterats ned. Det är ett uppdrag vi har av Jordbruksverket och som vi planerar att lägga mer tid på framöver.

Vi har sedan en tid sett att många oregistrerade livsmedelsverksamheter är verksamma på sociala medier. De insatser som gjorts hittills är enbart vid inkomna klagomål. Vi ser ett behov av att arbeta mer förebyggande/uppsökande vad gäller detta och då behöver vi ha resurser till det. Dessa verksamheter saknar ofta traditionella kontaktvägar som telefonnummer och hemsida och vi skulle behöva ha tillgång till sociala plattformar för att på ett enkelt sätt både leta upp dem och kontakta dem.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun ta höjd för:

- Nytt arbetssätt med kontrollfrekvens istället för årlig kontrolltid från 2024
- Tillsyn av material som kommer i kontakt med livsmedel (FCM)
- Tillsyn av återanvändbara matlådor och muggar vid avhämtning av mat.
- Tillsyn av animaliska biprodukter.

Tobak och liknande produkter, tobaksfria nikotinprodukter, folköl samt receptfria läkemedel

Folkhälsomål: Ett nationellt mål är ett rökfritt Sverige 2025. Mindre än 5 % av Sveriges befolkning ska röka år 2023.

Syftet med kontrollen är att uppnå en god efterlevnad av reglerna hos verksamhetsutövare som hanterar dessa varor, och att varorna som finns på den svenska marknaden lever upp till gällande krav. De områden för tillsyn som presenteras i planen omfattas av skyddslagstiftning med det långsiktiga målet att minska riskerna för människors hälsa.

Ett framgångsrikt tobaksförebyggande arbete handlar om att minska tillgänglighet och efterfrågan på tobak och liknande produkter och rökfria miljöer som skyddar barn mot andras rök och att göra rökbeteendet mindre synligt.

Andelen vuxna som uppgav att de dagligen utsattes för andras tobaksrök i hemmet, på arbetet och/eller på andra platser, har minskat från cirka 11% 1999 till cirka 6% 2007 och till drygt 2% 2015 utsattes drygt 2% av svenskarna, enligt Miljöhälsorapport Norr 2017. Rökning ökar risken för hjärt- och kärlsjukdomar och för tidig död. Utvecklingen av nya tobaks- och nikotinprodukter går fort och det kräver att vi håller oss uppdaterade. Nya produkter kan innebära andra kemiska risker än de äldre, traditionella tobaksprodukterna.

Fimpar på gatumark utanför serverings- och handelslokaler kan också visa att tobakslagen inte följs. Det ska vara ett rökfritt område i anslutning till entréer.

De kommande tre åren behöver Älvsbyns kommun särskilt beakta:

- Olovlig tobaksförsäljning till minderåriga
- Tillsyn av rökfria miljöer

Alkohol

Tillsynen av alkohol sker löpande med inre tillsyn, Inre tillsyn innebär främst en granskning av om bolaget och dess företrädare fortfarande uppfyller alkohollagens krav på ekonomisk och personlig lämplighet. Sker löpande under året från SYNA. Upptäcks brister i bl.a. ekonomin startas en skrivbordsutredning, som även kan startas upp efter inkommen anmälan/rapport från polis eller annan. Vid konkurs dras tillståndet direkt.

Tillståndshavare till stadigvarande serveringstillstånd får varje år tillsynsbesök, yttre tillsyn. Tillsynen sker såväl dagtid som kvällstid/natttid. Hur många inspektioner som planeras för ett år beror på hur stort tillsynsbehovet bedöms vara och enligt följande prioritering:

Mycket hög prioritet

Serveringsställen där anmälningar om missförhållanden beträffande serveringstillstånd eller brott mot alkohollagen kommer till kommunens kännedom.

Hög prioritet

Tillståndshavare med nöjesutbud för unga, restaurang med låg matförsäljning och hög alkohol-försäljning samt där störningar kommer till kommunens kännedom. Hög prioritet får även festivaler och liknande arrangemang.

Låg prioritet

Tillståndshavare som vänder sig till familjer och matgäster. Låg alkoholförsäljning, litet nöjesutbud samt inga kända störningar.

Mycket låg prioritet

De tillståndshavare som endast vänder sig till ett slutet sällskap och där inga ordningsstörningar är kända.

Samhällsbyggnadsprocessen kopplat till miljöbalken

Älvsbyns kommun har som mål att öka befolkningen ska öka från nuvarande nivå. Om kommunen växer innebär det exploatering av nya bostadsområden, verksamhetsområden och infrastruktur. I all planering är det viktigt att miljö- och hälsoskyddsperspektiven i tidiga skeden beaktas och följs genom hela planprocessen.

Uppskattat behov för tillsyn och kontroll

Myndighetens resurser behöver räcka till att utföra den lokalt prioriterade och den statligt styrda tillsynen enligt en treårsplan. Ansvarig nämnd gör lokal bedömning av tillsynsbehovet för verksamheter som inte är anmälningspliktiga.

I tabellerna nedan redovisas resursbehovet 2024 - 2026 för de verksamhetstyper i kommunen där det finns behov av en kontinuerlig tillsyn, handläggning av ärenden, miljöövervakning, utredningar, information och rådgivning. Resursbehovet respektive år varierar dock eftersom tillsynsintervallerna varierar mellan årligen och upp till vart tionde år för viss behovsprioriterad tillsyn. Tillsynen är indelad i fyra kategorier: styrd tillsyn, händelsestyrd tillsyn, behovsstyrd tillsyn och skattefinansierad tillsyn.

Tillsynsbehovet sorteras in i fyra kategorier: styrd tillsyn, behovsprövad tillsyn, händelsestyrd tillsyn och skattefinansierad tillsyn enligt SKR:s förslag till underlag.

Styrd tillsyn omfattar verksamheter med störst behov och krav, det vill säga tillståndspliktiga verksamheter (så kallade A, B och IUUV) samt anmälningspliktiga miljöfarliga verksamheter och anmälningspliktiga hälsoskyddsverksamheter (så kallade C och H). Här styrs tillsynen externt via lagstiftning och tillsynsbehovet ska täckas i tillsynsplanen (basbehov) i form av årliga tillsynsaktiviteter.

Händelsestyrd tillsyn. Tillsynsbehovet bedöms utifrån kommunens ärendesystem/tidregistrering och tidigare erfarenheter. I denna del finns bland annat ansökningar och klagomål. Myndigheten behöver ha resurser för den händelsestyrda tillsynen, utan att det tar resurser exempelvis från den styrda tillsynen. Tiden påverkar vilka tillgängliga resurser kommunen får över för annan tillsyn.

Planering av den styrda och behovsprioriterade tillsynen påverkar kommunens händelsestyrda tillsyn. Tillsynsprojekt leder ofta till flera nya ärenden året efter projektet. För att ha bra förutsättningar för att uppfylla tillsynsplanen bör inte all tid planeras in, ca 80–85 procent av totala behovet kan vara lämpligt. Uppföljning av händelsestyrd tillsyn behövs för att åstadkomma förbättringar.

Behovsprioriterad tillsyn omfattar de ej anmälningspliktiga verksamheterna angående miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (så kallade U och UH). Denna kategori kan även omfatta statliga tillsynsprojekt, avloppinventeringar med mera. Staten anger behovet genom lagstiftning och vägledning från centrala myndigheter. Ansvarig nämnd planerar denna tillsyn och prioriterar resurserna utifrån lokala tillsynsbehov och riskanalys. Kommunerna planerar och fördelar tillsynsbehovet över tre år. Tillsynen sker i form av återkommande tillsyn. Nämnden ska ange vilka delar som inte ska prioriteras.

Skattefinansierad tillsyn. Arbetet är inte möjligt att avgiftsfinansiera utan måste finansieras via anslag, det vill säga via skattemedel. Kommunens skattefinansierade tillsyn är obligatorisk och kan omfatta arbete med remisser, ogrundade klagomål och årlig rapportering, även åtalsanmälningar är huvudsakligen skattefinansierade, se MÖD 2005:67.

Miljötillsyn

Styrd tillsyn B- och C-verksamheter	2024	2025	2026
<i>Avfall</i>	40	47	58
<i>Fiskodling</i>	0	0	0
<i>Flygplatser</i>	0	0	6
<i>Fordonsservice och drivmedelshantering</i>	15,5	15,5	15,5
<i>Förbrukning av organiska lösningsmedel</i>	2	8	2
<i>Gasformiga bränslen, el, värme och kyla</i>	21,5	21,5	21,5
<i>Icke-metalliska mineraliska produkter</i>	8	0	8
<i>Jordbruk m.m.</i>	8	0	0
<i>Livsmedel och foder m.m.</i>	7	8	7
<i>Metallbearbetning m.m.</i>	8	0	8
<i>Rening av avloppsvatten</i>	34	28	40
<i>Skjutfält, skjutbanor och sportanläggningar m.m.</i>	12	18	0
<i>Trävaror</i>	10	10	10
<i>Utvinning, brytning och bearbetning av torv, olja, gas, kol, malm, mineral, berg, naturgrus m.m.</i>	108	116	108
Planerad tillsyn (timmar)	274	272	284
Uppföljande tillsyn (timmar)	91	91	95
Summa (timmar)	365	363	379

*NS = Nationell Strategi

Händelsestyrd tillsyn	Timmar
<i>Anmälan/ansökan om värmepump</i>	70
<i>Ansökan/anmälan om enskilt avlopp</i>	280
<i>Renhållningsdispenser</i>	40
<i>Anmälan om miljöfarlig verksamhet</i>	16
<i>Anmälan om PCB sanering</i>	9
<i>Anmälan/ansökan vattenskyddsföreskrifter</i>	12
<i>Årsrapportering köldmediehantering</i>	20
<i>Klagomål, olyckor, miljöbrott, nedskräpning</i>	80
<i>Remisser</i>	80
<i>Underrättelser</i>	10
Summa (timmar)	617

Behovsprioriterad tillsyn			
U-verksamheter	2024	2025	2026
<i>Avfall</i>	0	0	0
<i>Fordonsservice och drivmedelshantering</i>	60	0	0
<i>Förbrukning av organiska lösningsmedel</i>	6	0	0
<i>Jordbruk, växtskydd, hästgårdar</i>	37	5	5
<i>Livsmedel och foder m.m.</i>	0	0	0
<i>Metallbearbetning m.m.</i>	6	0	0
<i>Rening av avloppsvatten</i>	25	0	0
<i>Skjutfält, skjutbanor och sportanläggningar m.m.</i>	0	0	0
<i>Övriga verksamheter</i>	0	0	0
Planerad tillsyn (timmar)	134	5	5
Uppföljande tillsyn (timmar)	44,7	1,7	1,7
Summa (timmar)	179	6,7	6,7

Behovsprioriterad tillsyn			
Projekt	2024	2025	2026
Avloppsinventering (NS)*	1170	1170	1170
Masshantering (NS)*	20	20	20
Illegal avfallshantering (NS)*	40	40	40
Återvinning av avfall (NS)* (ordinarie tillsyn)	0	0	0
Kemikalier (NS)*	15	0	0
Vattentäkter	5	5	5
Vattenmöten	5	5	5
Vattenskyddsområden	20	10	10
SUMMA (timmar)	1275	1250	1250

Skattefinansierad tillsyn	2024	2025	2026
<i>Förorenad mark (NS)*</i>	250	250	250
<i>Information och rådgivning till medborgare</i>	70	50	20
<i>Miljöbrott</i>	40	40	40
<i>Fordonsvrak</i>	120	200	120
<i>Enkäter</i>	10	10	10
<i>Hemsidan</i>	20	20	20
<i>Renhållningsordning</i>	20	40	0
<i>Övrig beredning av tjänsteskrivelser till KS</i>	20	20	20

SUMMA (timmar)

550

630

480

Hälsoskyddstillsyn inklusive strålskydd

Styrd tillsyn			
Anmälningsskyldig verksamhet	2024	2025	2026
Bassängbad för allmänheten	6	14	6
Fritidshem och öppen fritidsverksamhet	0	0	0
Förskola och öppen förskola	0	56	0
Grund-, sär-, spec-, friskola, gymnasium	0	48	0
Yrkesmässig hygienisk verksamhet	12	0	12
Planerad tillsyn (timmar)	18	118	18
Uppföljande tillsyn (timmar)	6	39,3	6
Summa (timmar)	24	157	24

Händelsestyrd verksamhet	Timmar
Anmälningar och ansökningar	12
Klagomål	40
SUMMA (timmar)	52

Behovsprioriterad tillsyn			
Ej anmälningsskyldig verksamhet	2024	2025	2026
Flerbostadshus	237	162	264
Lokaler >= 20 plats för vård	8	0	0
Lokaler <= 20 plats för vård	46	0	0
Samlingslokaler, universitet och högskolor	0	62	0
Tillfälliga boenden	8	20	8
Idrottsanläggningar	6	0	0
Yrkesmässig hygienisk verksamhet	0	0	0
Lokaler för förvaring av djur	0	0	0
Solarium	0	0	0
Strandbad	0	0	0
Planerad tillsyn (timmar)	180	254	198
Uppföljande tillsyn (timmar)	60	84,7	66
Summa (timmar)	240	339	264

Skattefinansierad tillsyn	Timmar
Remisser	80
Obefogade klagomål	10
SUMMA (timmar)	90

Naturtillsyn

Händelsestyrd tillsyn	Timmar
Ansökan om strandskyddsdispens	100
Klagomål strandskydd	5
Summa (timmar)	105

Behovsprioriterad tillsyn	2024	2025	2026
Inventering och tillsyn strandskydd	500	500	500
Summa (timmar)	500	500	500

Skattefinansierad tillsyn	2024	2025	2026
Remisser och enkäter kopplade till skyddade områden m.m	100	100	100
LONA/LOVA Projekt	100	100	100
Invasiva arter (NS)*	150	150	150
Naturvärden i jordbrukslandskapet (Biologisk mångfald) (NS)*	40	40	40
Strategiskt arbete (planer, program, miljö kvalitet, luft, vatten m.m.)	200	200	200
Summa (timmar)	590	590	590

Tobak, folköl, läkemedel

Styrd tillsyn	2024	2025	2026
Tobakstillstånd	35	35	35
Tokaksfria nikotinprodukter	25	25	25
Elektroniska cigaretter	25	25	25
Folköl	30	30	30
Receptfria läkemedel	10	10	10
SUMMA (timmar)	125	125	125

Händelsestyrd tillsyn	Timmar
Ansökningar/anmälningar	10
SUMMA (timmar)	10

Skattefinansierad tillsyn	Timmar
Tillsynsplan	8
SUMMA (timmar)	8

Ej tillsyn

Ärendetyp	2024	2025	2026
Behovsutredning	20	20	60
Tillsynsplan	40	20	60
Internkontroll	30	15	15
Rutiner	40	0	0
Ecos administration	50	50	50
Ecos Tillsynsapp	80	0	0
Minut miljö e-tjänster	40	0	0
Miljöbalkstaxa	40	8	8
Rapportering	20	20	20
SUMMA	360	133	213

Livsmedelskontroll

Omklassningen är nästen slutförd för alla objekt. Resursbehovet har beräknats i bilaga. Nämnden har för tillfället en tillsynsskuld motsvarande ungefär 0,25 ÅA till följd av en lagändring som gjort att efterhandsdebitering ska tillämpas istället för schablonavgifter.

Alkoholhandläggning

Älvsbyns kommun har ett avtal med Piteå kommun gällande tillsyn och prövning av alkoholhandläggning och tillsyn som bedöms täcka tillsynsbehovet motsvarande 0,35 ÅA. Alkoholtillsyn samordnas till viss del med tillsyn av livsmedel och hälsoskydd (rökfria miljöer).

Resursbehov 2024 - 2026

Antal ordinarie tjänster inom verksamhetsområdet miljö och livsmedel är 3 årsarbetskrafter. Älvsbyns kommun har även avtal med Luleå för VA-rådgivning som motsvarar 0,05 ÅA. Byggnadsinspektör ansvarar för tillsyn av strandskydd och 0,5 ÅA miljöstrateg för övrig naturtillsyn. I dagsläget utförs strandskyddstillsyn endast reaktivt. Kvalificerad handläggare utför handlägger köldmedierapporter motsvarande 0,02 ÅA.

Omklassningen av livsmedel och en genomgång av tillsynsbehovet har gjort att den operativa tillsynsmyndigheten nu bedömer att kontrollbehovet är betydligt lägre än tidigare. Behovsutredningen har kompletterats med tillsynsbehovet för tobak, folköl och läkemedel.

Behovsutredningen visar på att bemanningen behöver utökas med ytterligare cirka en årsarbetskraft inom avdelningen för att klara utmaningarna under de kommande tio åren. Med utökad budgetram skulle tillsynsmyndigheten kunna öka tillsynstakten med inventering av enskilda avlopp och börja arbeta med inventering och tillsyn av förorenade områden:

1. Tillsynsmyndighetens inventering och tillsyn av enskilda avlopp skulle kunna utökas från dagens årstakt på ungefär 2% av de enskilda avloppen i kommunen till 10%, vilket är den omfattning som Havs- och vattenmyndigheten rekommenderat tillsynsmyndigheterna. Senare skulle tillsynsmyndigheten kunna börja arbeta proaktivt med förorenade områden, istället för reaktivt som idag, för att uppnå det nationella målet till 2050 om att alla förorenade områden med stor

eller mycket stor risk för människors hälsa eller miljön vara åtgärdade. 1 ÅA avgiftsfinansierad tillsyn.

Ekonomi

Miljö- och byggnämndens budget består av tre delar;

1. Taxor och avgifter

Taxor och avgifter ska täcka de kostnader som motsvarar myndighetens uppdrag för tillsyn och kontroll samt handlägga ansökningar och anmälningar. Tillstånd- och anmälningspliktiga verksamheter har en årlig avgift medan ej anmälningspliktiga verksamheter efterhands debiteras för den sammanlagda tillsynen inom tillsynsintervallet det året ett platsbesök genomförs. Avgifter tas ut i samband med prövning av anmälan/ansökan enligt gällande taxa.

2. Kommunalt anslag

Kommunalt anslag ska täcka de kostnader som nämnden har ansvar för;

- Utreda ärenden för bl.a.; klagomål, misstanke om miljöbrott, sanktionsavgifter, överklaganden, miljöövervakning, matförgiftning, vattenförorening, svara på tilldelade remisser, ge råd och information. **Arbetsuppgifter som är obligatoriska** och inte kan finansieras av tillsynsavgifter, utan via skattemedel.
- De tillsynsområden som nämnden utifrån tilldelade kommunala anslag kan fördela över en längre tidsperiod är inventeringar av miljöfarlig verksamhet samt utredning/handläggning av miljöförorenade områden.

3. Samverkansavtal

Piteå kommun utför alkoholtillsynen åt Älvsbyns kommun motsvarande ca 350 timmar per år.

Nämndens utgifter består av kostnader för personal, utrustning kopplat till tillsyn, verksamhetssystem och nämndens verksamhet.

Ekonomisk konsekvens

Vid en ekonomisk obalans mellan taxor/avgifter och kommunalt anslag är risken att tillsynsavgifter finansierar det skattefinansierade arbetet och en tillsynskuld uppstår. Men det finns även en risk för det omvända förhållandet att skattekollektivet finansierar tillsynen, om taxorna inte motsvarar faktiska kostnader för tillsynen eller om myndigheten inte tar betalt för utförda tjänster.

Hur har resursbehovet beräknats 2024–2026

Resursbedömningen för 2024 – 2026 utgår från SKR:s mall för tillsyn och kontroll, där en årsarbetskraft har ca 2 000 timmar till förfogande, varav 500 timmar är ”personlig tid” (semester, sjukdom, utbildning etcetera) och 500 timmar är ”administrativ tid” (möten, planering, information, registervård och andra interna arbetsuppgifter som inte kopplas till tillsyn/kontroll eller ren administration). Tid för tillsyn och kontroll samt tillsyns- och kontrollrelaterat arbete är alltså i snitt 1 000 timmar per heltidsanställd.

Bytet av verksamhetssystem, implementering av nya e-tjänster och många år av eftersatt arbete med rutiner, planering och styrning samt ökat administrativt ansvar för handläggare har gjort att de administrativa arbetsuppgifterna nu utgör en större andel än 500 timmar årligen av en handläggarnas arbetsuppgifter. Miljö- och hälsoskyddssamordnarens samordningsansvar bedöms därmed kräva ”administrativ tid” utöver de 500 timmar en miljöinspektör lägger på ”administrativt arbete”.

Resursbehovet är uppskattat av ansvariga handläggare inom respektive ansvarsområde. Statliga myndigheters och SKR:s rekommenderade tillsynsintervall har använts för att bedöma lämpligt tillsynsintervall. Åtgärdstakten för förorenade områden utförs. Beräkningarna redovisas mer detaljerat i bilaga.